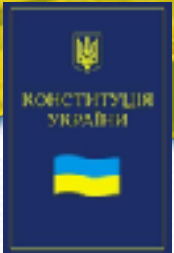
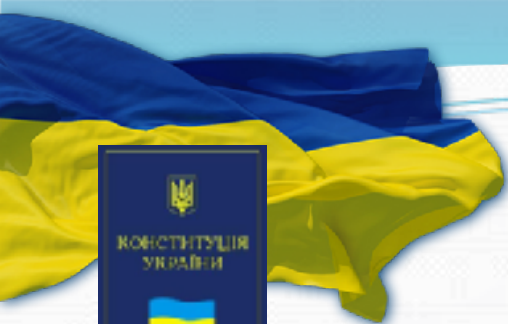

- Загальнометодологічні та концептуальні
підходи до модернізації розділів
Конституції України щодо:**
- Адміністративно-територіального устрою**
 - Автономної Республіки Крим**
 - Місцевого самоврядування**

Загальнометодологічні та концептуальні підходи до модернізації Конституції України

**СТАВНІЙЧУК
Марина Іванівна**

**Голова Правління громадської організації
“Громадське об’єднання “ЗА ДЕМОКРАТІЮ ЧЕРЕЗ ПРАВО”**

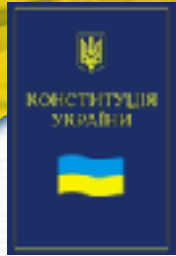
Розділ VIII

Адміністративно-територіальний устрій України

- Мета модернізації:
- Підвищення рівня забезпечення та захисту прав, свобод і законних інтересів особи, визначення раціональної просторової основи організації влади для забезпечення її децентралізації, доступності та якості надання адміністративних послуг, посилення спроможності та відповідальності громад за свій розвиток, створення передумов для сталого розвитку територій, громад, районів, регіонів України.
- Забезпечення конституційних засад для проведення адміністративно-територіальної реформи в Україні, реформи місцевого самоврядування та децентралізації влади.

Розділ VIII

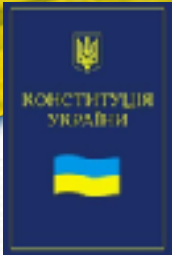
Адміністративно-територіальний устрій України

- **Проблеми, які потребують нагального вирішення:**
- Положення Конституції України щодо територіального устрою значною мірою так і залишилися нереалізованими, зокрема, **не прийнято закон про адміністративно-територіальний устрій України, про Севастополь, не визначено на законодавчому рівні порядку вирішення питань адміністративно-територіального устрою.** Існуючий територіальний устрій не приведено у відповідність із конституційною моделлю.
- **Відсутність чіткого розмежування компетенції між органами місцевого самоврядування та місцевими органами державної влади.**
- **Незбалансованість соціально-економічного розвитку регіонів** (зростання регіональних диспропорцій; незадовільний стан соціально-виробничої інфраструктури; низький рівень інвестиційної привабливості та інноваційної активності регіонів; різка диференційованість рівня життя населення; критичний стан основних фондів житлово-комунального господарства тощо).
- Існуючі конституційні положення щодо територіального устрою України стримують можливості проведення адміністративно-територіальної реформи та реформи місцевого самоврядування, децентралізації державної влади.
- Сучасна конституційна модель регламентації відносин у сфері територіального устрою має певні недоліки концептуального, термінологічного, системно-структурного характеру.

Розділ VIII

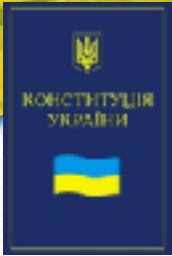
Адміністративно-територіальний устрій України

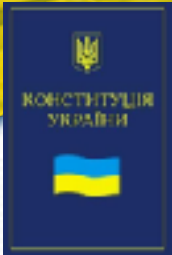
- **Шляхи і способи розв'язання проблем:**
- Викласти у іншій послідовності структуру Конституції та змінити назву розділу «Територіальний устрій України» на «Адміністративно-територіальний устрій України».
- Конституційно-правові засади адміністративно-територіального устрою України розширити, запровадивши принципи повсюдності місцевого самоврядування, субсидіарності, спроможності, доповнити іншими положеннями, що відповідають Європейській хартії місцевого самоврядування та відповідним Протоколам до неї.
- Принцип повсюдності місцевого самоврядування – поширення юрисдикції територіальних громад, об'єднань територіальних громад на територію, що включає землі населених пунктів, а також прилеглі до них землі.
- Конституювання громади як основи адміністративно-територіального устрою. Громада – це утворена у визначеному законом порядку адміністративно-територіальна одиниця, яка включає один або декілька населених пунктів (село, селище, місто), а також прилеглі до них території.

Розділ VIII

Адміністративно-територіальний устрій України

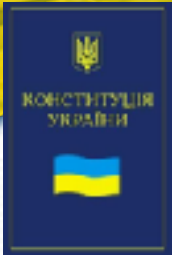
- **Шляхи і способи розв'язання проблем:**
- Запровадження трирівневої системи адміністративно-територіального устрою: регіони (Автономна Республіка Крим, області, міста Київ та Севастополь); райони; громади.
- Закріплення вимоги щодо визначення критеріїв (фінансово-економічних, демографічних, географічних тощо) створення громад на законодавчому рівні.
- Встановлення вимоги щодо урахування думки територіальної громади, об'єднання територіальних громад під час вирішення питань формування або зміни території юрисдикції територіальної громади, об'єднання територіальних громад, утворення, реорганізації або ліквідації населеного пункту шляхом місцевого референдуму.
- Закріплення необхідності законодавчого врегулювання питань адміністративно-територіального устрою на рівні законів України.

Розділ ІХ

Автономна Республіка Крим

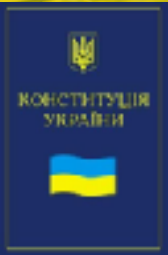
- Мета модернізації:
- Удосконалення конституційно-правового статусу Автономної Республіки Крим як невід'ємної складової частини України з урахуванням історичних, економічних, екологічних, географічних, національно-культурних та інших особливостей регіону, забезпечення комплексного і сталого розвитку території Автономної Республіки Крим.
- Статус території Автономної Республіки Крим як тимчасово окупованої території України визначається прикінцевими та перехідними положеннями Конституції України та Законом України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» від 15 квітня 2014 року № 1207-VII до моменту скасування правового режиму тимчасово окупованої території.

Розділ IX

Автономна Республіка Крим

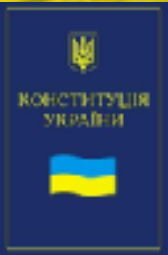
- Проблеми, які потребують нагального вирішення:
- Конституційно-правова та законодавча регламентація статусу Автономної Республіки Крим та її органів влади є не повною мірою чіткою. Це ускладнює окреслення місця органів влади Автономної Республіки Крим у загальній системно-структурній організації публічної влади у державі.
- Правова база функціонування органів влади на території Автономної Республіки Крим є недостатньо впорядкованою, характеризується надто високим ступенем узагальненості.
- Проблема раціонального розмежування предметів нормотворчості органів державної влади та органів влади Автономної Республіки Крим.
- Конституційні засади державної політики щодо Автономної Республіки Крим потребують істотної модернізації з огляду на геоекологічну ситуацію, природні ландшафти, кліматичні особливості території, наявні рекреаційно-туристичні ресурси.
- Конституційне визначення статусу Автономної Республіки Крим як рекреаційної зони державного значення.

Розділ ІХ

Автономна Республіка Крим

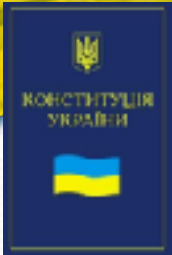
- **Шляхи і способи розв'язання проблем:**
- **Визначення додаткових гарантій збереження існуючого статусу Автономної Республіки Крим як невід'ємної складової частини України.**
- **Система органів влади Автономної Республіки Крим становить самостійну підсистему органів публічної влади.**
- **Уточнення правового статусу Верховної Ради Автономної Республіки Крим як представницького органу. Конституювання інституту відповідальності Ради міністрів Автономної Республіки Крим також перед Верховною Радою Автономної Республіки Крим.**
- **Включення до передбаченої нині частиною п'ятою статті 136 Конституції України правової основи визначення повноважень, порядку формування і діяльності Верховної Ради Автономної Республіки Крим і Ради міністрів Автономної Республіки Крим Конституції Автономної Республіки Крим.**
- **Визначення виду правового акта, яким Верховна Рада України затверджує Конституцію Автономної Республіки Крим, порядку затвердження та внесення змін до Конституції Автономної Республіки Крим, а також визначення місця Конституції Автономної Республіки Крим у системі законодавства України.**

Розділ ІХ

Автономна Республіка Крим

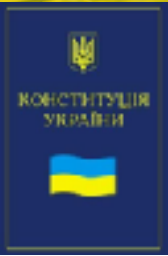
- Шляхи і способи розв'язання проблем:
- Конституювання обов'язковості консультацій органів державної влади України з органами влади Автономної Республіки Крим під час прийняття рішень, які стосуються Автономної Республіки Крим.
- Конкретизація правових засад відносин органів влади Автономної Республіки Крим з органами місцевого самоврядування.
- Уточнення змісту конституційно-правових засад делегування органам влади Автономної Республіки Крим окремих повноважень Кабінету Міністрів України, міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, зокрема, щодо фінансування державою здійснення цих повноважень у повному обсязі за рахунок коштів Державного бюджету України або фінансового забезпечення їх виконання в інший спосіб.
- Конкретизація правових засад відносин органів влади Автономної Республіки Крим з органами місцевого самоврядування. Порядок взаємодії органів влади Автономної Республіки Крим з органами місцевого самоврядування визначається Конституцією України та законами України.
- Передбачити норми щодо обов'язковості до виконання на території Автономної Республіки Крим Конституції Автономної Республіки Крим, правових актів органів влади Автономної Республіки Крим, прийнятих в межах повноважень, визначених Конституцією та законами України.

Розділ ІХ

Автономна Республіка Крим

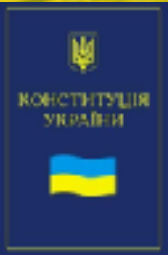
- **Шляхи і способи розв'язання проблем:**
- Віднести до відання органів влади Автономної Республіки Крим управління об'єктами власності Автономної Республіки Крим, а також об'єктами, переданими в управління Автономної Республіки Крим; надати можливість органам влади Автономної Республіки Крим затверджувати самостійні програми соціально-економічного та культурного розвитку, раціонального природокористування та охорони довкілля; зміцнити бюджетно-фінансові засади економічного розвитку регіону.
- Закріпити положення про те, що Верховна Рада Автономної Республіки Крим здійснює права власника від імені Автономної Республіки Крим в межах, визначених Конституцією України. Безпосереднє управління об'єктами власності Автономної Республіки Крим здійснює Рада міністрів Автономної Республіки Крим у порядку, визначеному Верховною Радою Автономної Республіки Крим.
- Передбачити, що відповідальність органів влади Автономної Республіки Крим, їх посадових осіб, підстави дострокового припинення їх повноважень мають встановлюватися Конституцією і законами України, Конституцією Автономної Республіки Крим.

Розділ X

Місцеве самоврядування

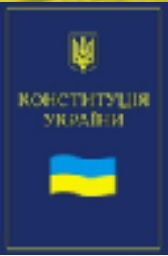
- **Мета модернізації:**
- Зміцнення конституційно-правових засад місцевого самоврядування, підвищення ефективності функціонування системи місцевого самоврядування, здатної забезпечити оптимальні умови для реалізації прав і свобод людини на рівні громади, району та регіону, сприяння подальшому розвитку форм безпосередньої демократії та децентралізації влади.
- Забезпечення конституційних засад для проведення адміністративно-територіальної реформи в Україні, реформи місцевого самоврядування та децентралізації влади.

Розділ X

Місцеве самоврядування

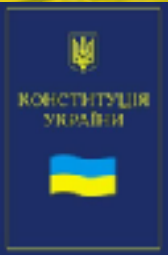
- Проблеми, які потребують нагального вирішення:
- Відсутність чіткої доктринальної основи політико-правового інституту місцевого самоврядування, невизначеність його правової природи та перспективних напрямків розвитку.
- Повільна імплементація положень Європейської хартії місцевого самоврядування та відповідних протоколів до неї у текст Конституції України та у національне законодавство через недоліки конституційно-правової регламентації існуючої моделі місцевого самоврядування.
- Громадяни не мають дієвих інструментів контролю за діяльністю муніципальної влади та впливу на вирішення поточних місцевих проблем.
- Існуюча модель системно-структурної організації місцевого самоврядування значно обмежує організаційну та економічну самостійність місцевого самоврядування, створює штучну залежність органів місцевого самоврядування від органів державної виконавчої влади.

Розділ X

Місцеве самоврядування

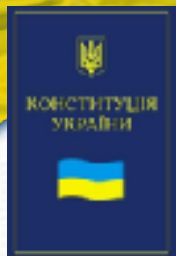
- **Шляхи і способи розв'язання проблем:**
- Приведення конституційно-правової основи місцевого самоврядування у відповідність із документами Ради Європи та Європейського Союзу, насамперед Європейської хартії місцевого самоврядування та відповідних Протоколів до неї, визначення конституційно-правових умов реалізації невід'ємного права членів територіальних громад на участь у здійсненні місцевого самоврядування, посилення гарантії правової, організаційної та матеріально-фінансової самостійності місцевого самоврядування.
- Місцеве самоврядування – право і спроможність територіальної громади безпосередньо або через органи місцевого самоврядування та їх посадових осіб здійснювати регулювання і управління суспільними справами місцевого значення в межах, визначених Конституцією і законами України.
- Місцеве самоврядування має здійснюватися на рівні громади, району, регіону.
- Територіальною громадою є жителі, які постійно проживають на території громади.
- Статус територіальної громади визначається статутом, прийнятим територіальною громадою у порядку, встановленому законом.
- Підтвердити, що особливості здійснення місцевого самоврядування у місті Києві, Севастополі визначаються окремими законами.

Розділ X

Місцеве самоврядування

- **Шляхи і способи розв'язання проблем:**
- Доповнення частини третьої статті 140 Конституції України положенням про те, що місцеве самоврядування здійснюється територіальною громадою в порядку, встановленому законом, безпосередньо, через органи місцевого самоврядування: сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи, а також через органи самоорганізації населення.
- Забезпечити конституційні гарантії організаційної самостійності місцевого самоврядування.
- Формування повної організаційної системи місцевого самоврядування на районному та обласному рівнях. Надання обласним та районним радам повноважень утворювати власні виконавчі органи.
- Закріпити за місцевими радами право самостійно визначати систему, структуру власних виконавчих органів, загальну чисельність апарату ради та її виконавчих органів, обсяг видатків на їх утримання в межах коштів місцевого бюджету; закріплення принципу підконтрольності та підзвітності виконавчих органів місцевого самоврядування відповідним радам.
- Надати повноваження міським радам вирішувати питання не лише організації управління районами у місті, але й утворення, реорганізації та ліквідації таких районів.
- Закріпити базовий перелік форм безпосередньої місцевої демократії. Перелік не є вичерпним і має включати у тому числі, проведення консультацій з органами місцевого самоврядування під час прийняття органами державної влади рішень, які безпосередньо стосуються питань, віднесених до повноважень місцевого самоврядування.

Розділ X

Місцеве самоврядування

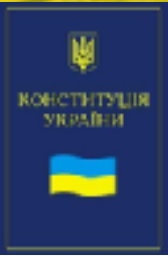
- **Шляхи і способи розв'язання проблем:**
- Розширити конституційно-правове регулювання статусу органів самоорганізації населення, зокрема, визначити їх однією з форм участі членів територіальних громад у вирішенні питань місцевого значення та складовою системи місцевого самоврядування.
- Надання органам місцевого самоврядування права звертатися до Конституційного Суду України з конституційним поданням щодо конституційності законів, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим з питань, які стосуються місцевого самоврядування, захисту прав та інтересів територіальних громад.
- Посилити конституційно-правове визначення ролі органів місцевого самоврядування як суб'єктів, відповідальних за вироблення й реалізацію місцевої політики, програм місцевого розвитку, закріпити головні повноваження цих органів.
- Закріплення конституційних засад формування самодостатніх територіальних громад і територіальних спільнот.
- Перегляд конституційно визначеного обсягу компетенції територіальних громад у напрямку її розширення предметами відання, що забезпечують задоволення життєво важливих потреб громад. Закріплення принципів субсидіарності та спільної відповідальності, повноти повноважень місцевого самоврядування, спроможності.
- Конституційне закріплення засад муніципального дуалізму, що констатує можливість органів місцевого самоврядування вирішувати як питання місцевого значення, так і брати участь у розв'язанні державних справ шляхом виконання делегованих повноважень.

Розділ X

Місцеве самоврядування

- **Шляхи і способи розв'язання проблем:**
- Органам місцевого самоврядування можуть надаватися законом окремі повноваження органів виконавчої влади. Конституційні засади державного фінансування здійснення цих повноважень у повному обсязі за рахунок коштів Державного бюджету України або шляхом віднесення до місцевого бюджету у встановленому законом порядку окремих загальнодержавних податків, передачі органам місцевого самоврядування відповідних об'єктів державної власності.
- Конституційне гарантування самостійної економічної основи діяльності суб'єктів місцевого самоврядування районного та обласного рівнів.
- Встановити на конституційному рівні право органів місцевого самоврядування на співробітництво (партнерство), а також об'єднання з метою ефективного здійснення своїх повноважень, захисту прав та інтересів територіальних громад, сприяння місцевому та регіональному розвитку.
- Передбачити право на добровільне об'єднання не лише сільських, а й інших територіальних громад. Добровільне об'єднання територіальних громад має здійснюватися в порядку, визначеному законом.
- Закріпити вимогу щодо відповідності фінансових ресурсів функціям та повноваженням місцевого самоврядування, що має стосуватися як власних, так і делегованих повноважень органів місцевого самоврядування, кожен з яких повинні забезпечуватися за рахунок відповідних бюджетних коштів.

Розділ X

Місцеве самоврядування

- **Шляхи і способи розв'язання проблем:**
- Уточнити основні повноваження районних і обласних рад щодо управління комунальною власністю територіальних громад; передбачити, що районні, обласні ради вирішують відповідно до закону питання щодо використання природних ресурсів місцевого значення, які перебувають у комунальній власності територіальних громад; гарантувати самостійну бюджетно-фінансову основу органів місцевого самоврядування районного та обласного рівнів.
- Передбачити право органів місцевого самоврядування відповідно до закону за рахунок коштів місцевого бюджету утворювати органи охорони правопорядку, визначати їх склад, призначати і звільняти керівників цих органів.
- Визначення конституційних засад державного контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування відповідно до положень Європейської Хартії місцевого самоврядування.